

✦ PŘEMYSLOVSKÉ KRONIKY ✦

FRANTIŠEK KALENDA

RYTÍŘ ZELENÉHO KŘÍŽE

VYŠEHRAĐ

Rytíř zeleného kříže

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

František Kalenda
Rytíř zeleného kříže – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

FRANTIŠEK KALENDA
RYTÍŘ ZELENÉHO KŘÍŽE

Detektivní příběh
z doby Přemysla Otakara I.

PRVNÍ DÍL TRILOGIE

✦ PŘEMYSLOVSKÉ KRONIKY ✦

FRANTIŠEK KALENDA

RYTÍŘ ZELENÉHO KŘÍŽE

Vyšehrad

© František Kalenda, 2024

ISBN tištěné verze 978-80-267-3018-7

ISBN e-knihy 978-80-267-3019-4 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

ISBN e-knihy 978-80-267-3026-2 (1. zveřejnění, 2024) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-267-3027-9 (1. zveřejnění, 2024) (mobi)

SEZNAM HLAVNÍCH POSTAV

Špitál svatého Lazara

Mikuláš z Bíliny: syn Slavka z Bíliny a někdejší křižák pověřený poselstvím k českému královskému dvoru

Robert z Tarentu: zkušený normanský bojovník a druhý posel ke dvoru krále Přemysla

Konrád z Egeru: johanita a dočasný ochránce pražského lazaretu

Drahomíra: ošetřovatelka a důvěrnice lazariánského komtura

Dětleb z Ovence: nejvyšší představený skromné lazariánské komunity v Praze

Pražský hrad

král Přemysl: z Boží vůle panovník Českých zemí, klíčový spojencem Fridricha II. v boji o císařskou korunu

královna Konstancie: druhá Přemyslova manželka, dcera uherského krále Bély III.

králevic Václav: Přemyslův dědic, prvorozený syn královny Konstancie

komoří Černín: významný velmož, pravá ruka krále Přemysla

číšník Slavko z Bíliny: Mikulášův otec a někdejší králův komoří

Podhradí

Barbora: dcera zlatníka Gerolda, manželka Markova

Marek: řezníkův syn, od uzavření manželství s Barborou zlatník od kostela svatého Jiljí

Linhart: zlatník od kostela sv. Klimenta

Vavřinec: syn zlatníka Linharta

Ješek: syn podskalského koželuha Haška

Erlebold: převor kláštera božehrobců na Zderaze

Sifrid: zbožný bratr z kláštera božehrobců na Zderaze a příležitostný hazardní hráč

Mimo Prahu

Vladislav Jindřich: moravský markrabě a Přemyslův mladší bratr

purkrabí Břetislav: správce hradu Hlavačov a královských lesů

Zbranir: věrný bojovník purkrabího Břetislava

Mořic: lovec vlků a pytláků

Mstoň: vladyka a jeden z pánů braškovské tvrze

Ploužil: Mstoňův bratr a druhý pán braškovské tvrze

PROLOG

U Štěpána bylo rušno. Po dlouhé oslavě svátku svatého Prokopa v přilehlém kostele, podle nějž dostal hostinec svoje jméno, velké části zbožných Pražanů pořádně vyhládlo a vyschlo v krku. A přehršel zákazníků znamenal pro jejich rodinu přehršel práce, kterou dnes večer jako obvykle rozdělovala jejich matka.

„Adelheid!“ křičela na svou čtrnáctiletou dceru paní Kunhuta, která se při čepování piva do nekonečného přívalu dřevěných korbělů sotva nadechla. „Pohni s tím vařením! Hosti už lamentují, kde mají slíbenou česnečku.“

„A co mám podle tebe dělat!?“ ozval se z kuchyně dotčený hlas její dcery. „Čarovat jsi mě nenaučila!“

Kunhuta přešla její slova bez komentáře a obořila se tentokrát na svého syna. „Nekoukej, kde co lítá, Černěchu,“ pokárala ho a přísně se na něj zamračila. „Copak nevidíš, že u jednoho stolu vzadu už mají dopito?“

Chlapec zamžoural mezi hosty.

„Ten pěkně oblečený pán,“ nasměrovala ho matka ke stolku naproti krbu, ve kterém praskalo dříví. Vrazila mu do ruky džbán vrchovatě naplněný pivem. „Běž mu nabídnout další rundu, určitě neodmítne.“

Černěch sevřel džbán oběma rukama a neochotně se vydal k muži v rohu místnosti. Jen tam tak seděl a s nikým se nedal do řeči, zato jeho pohled těkal na všechny strany. Takové hosty u Štěpána často nemívali – nebylo divu, že se na něj matka

zaměřila. Měl na sobě prostou černou tuniku, ani náznakem ušpiněnou nebo opotřebenou, a navíc ji spínala přinejmenším pozlacená, možná dokonce zlatá spona. Hlavu mu zakrývala kapuce, takže mu sotva bylo vidět do obličeje, zato jeho velké a mozolnaté ruce svědčily o tom, že se host umí ohánět.

„Můj pane,“ obrátil se k němu chlapec a nastavil před sebe džbán s pitím. „Dáš si ještě?“

Zdálo se, že si ho muž všiml teprve teď – a jeho pohled na Černěchovi ulpěl nepřijemně dlouho.

„Ale jistě,“ odvětil a natáhl se po džbánu. „Jak se jmenuješ?“

„Č-černěch,“ zakoktal chlapec. Nebyl si jistý proč, ale ten utkvělý pohled ho znervózňoval. Otočil se na podpatku a rychlým krokem se vydal zpátky k matce.

Přitočil se k ní a zašeptal: „Je *divný*.“ Hlas měl pořád roztřesený. Ale paní Kunhuta jen mávla rukou a poslala ho k dalšímu stolu, tentokrát s miskou po okraj naplněnou horkou polévkou. Konečně byla hotová.

Přestože v to doufal, ani na chvilku si neodpočinul a nohy už ho začínaly bolet z toho neustálého pobíhání od jednoho stolu ke druhému. Někteří štamgasti už začínali být podnapilí a chovali se hrubě, ale Černěch si jich nevšímal; mnohem víc ho zneklidňoval pocit, že se na něj neustále koutkem oka dívá muž se sponou. Nikdy ho přitom nepřistihl, ale cítil na sobě jeho pohled. Naskakovala mu z toho husí kůže.

Jakmile byla polévka roznesená ke všem hostům, kteří si ji objednali, měla pro něj matka další úkol. „Zaběhni ke studni,“ nakázala mu. „Dochází nám voda.“

Černěchovi se trochu ulevilo. Znamenalo to, že alespoň na chvíli unikne chladnému pohledu, a kdoví, třeba bude mít štěstí a podivný muž mezitím zaplatí a vytratí se zpátky do noci. Na okamžik ho napadlo, jestli to vůbec je člověk – a ne spíš černý stín, vrána, která na sebe vzala lidskou podobu.

Venku nasál do plic čerstvý vzduch a zaposlouchal se do šumu cikád a skřehotání žab, které se ozývalo od nedaleké Vltavy. Potlačil touhu radši sejít dolů k řece a zdálky pozorovat hořící pochodně na kamenném mostě nebo od břehu plašit

kachny. Ale dostal přece úkol, a jak mohla jeho záda dosvědčit, odporovat matce se nevyplácelo.

Studna stála přímo před kostelem svatého Štěpána, jehož silueta ve tmě působila zlověstně. Dveře byly zavřené, zato si ale všiml, že branka od přilehlého hřbitova zůstala pootevřená. Otrásl se a snažil se to nebrat na vědomí. Jednou už se mezi hroby po setmění odvážil, ale to bylo ve společnosti o hlavu vyššího Budivoje a taky Bezděda, který byl po otci naprostý blázen. Sám by si nikdy netroufl.

Pohlédl dolů do studny, kde se od temné hladiny odráželo měsíční světlo. Přivázal k provazu vědro přinesené z hostince a začal ho pomalu spouštět. Koutkem oka ale stále pokukoval po hřbitovní brance – v mírném letním vánku se pohupovala sem a tam a přitom vrzala. Pitomý vítr, pomyslel si Černěch. Pitomý hřbitov. Pitomá studna...

Kroky. Pokud je odněkud čekal, tak právě od hřbitova, ale teď nepochybně přicházely od jejich hostince. Nebyly to těžké kroky hosta, který se jde po dlouhé noční pitce ven vymočít nebo vyzvracet, anebo kolébavým krokem zamíří zpátky do postele. Ne, byly to lehké, sotva slyšitelné kroky, z nichž poznal, že nemají být slyšet. Jenže on je slyšel.

Prudce se otočil a ve slabém měsíčním světle spatřil vysoký černý stín bez tváře. Stín na okamžik zůstal stát na místě, ale pak se pomalu a opatrně jako kočka znovu vydal přímo k němu. Lano se džberem chlapci vypadlo z ruky a v tu chvíli vůbec nemyslel na to, jak moc dostane od matky vynadáno.

„Neboj se,“ požádal ho stín hlubokým hlasem, ze kterého byl slyšet těžko skrývaný výsměch. Natáhl před sebe ruku. „Něco pro tebe mám.“

„Nic nechci!“ Černěch toužil vykřiknout ze všech sil, jenže z jeho strachem sevřeného hrdla vyšel sotva šepot.

Rozeběhl se na jediné místo, kde mu v cestě nestál stín a které mu v tu chvíli připadalo jako záruka bezpečí. K zavřeným dveřím kostela svatého Štěpána.

„Otče Zbyhňeve!“ Tentokrát už se mu podařilo vykřiknout. Oběma rukama zabušil do vrat chrámu, kde starému faráři

každou neděli pomáhal leštit mešní nádobí a naslouchal jeho nekonečným příběhům. „Proboha prosím, otevři!“

Otočil se. Stín byl zase o kousek blíže. „Nekřič,“ požádal ho a přiložil si prst na ústa. „Stejně tě nikdo neuslyší.“

Černěch křičel. A bušil, aniž se odvážil znovu ohlédnout. Cítil, jak se stín krok za krokem blíží, brzy cítil jeho dech – páchl po cibuli a syrovém mase. A pak tu byl ještě jeden pach, který se kolem stínu vznášel, byl ostrý a nepříjemný. Přestože ho Černěch nedokázal rozeznat, okamžitě mu na mysli vytanulo, že připomíná jakési zvíře. Divoké zvíře.

Zavřel oči, připraven, že ho to divoké zvíře v podobě stínu pohltí. V tu chvíli se dveře kostela otevřely.

„Co se děje, hochu?“ Nocí se rozezněl ospalý hlas otce Zbyhněva, temnotu prostoupil plamen jeho svíčky. Černěch se mu vrhl do náručí.

„No tak,“ konejšil ho kněz. „Řekni mi, co se stalo.“

Teprve v tu chvíli se chlapec odvážil otevřít oči a ohlédnout se za sebe. Po černém stínu nebylo ani památky.

I

POUTNÍK

„Proboha, musíš sebou tak strašně mlátit?“

Mikuláš prudce otevřel oči a krví zbrocené ulice doutnající Konstantinopole se rozplynuly jako ranní mlha. Ležel na zemi zachumlaný v příkrývkách a nad ním se skláněla vousatá tvář bratra Roberta, z jehož pohledu sálala roztrpčenost.

„Už zase jsem vedle tebe sotva zamhouřil oka,“ stěžoval si starý Norman. Hlasitě zívá. „Podívej, skoro svítá.“

Mikuláš pohlédl na oblohu. Skutečně se zbarvovala do ruda a zpoza nekonečné masy stromů vystupovaly první sluneční paprsky, zatímco stříbrný svit měsíce a tisíců hvězd pomalu bledl. Posadil se, aby protáhl prokřehlé údy, a pohled se mu stočil k obvazům pokrývajícím jeho paže od zápěstí až po lokty. Kéž by i tohle byl jen zlý sen, ze kterého se můžu probudit, pomyslel si.

Znovu se otočil k bratru Robertovi, který se pokoušel rozfoukat vyhaslé ohniště a nahřával si nad ním ruce s několika zbývajících zkroucenými prsty. Snad posté mu na mysli vytanula otázka, jak to stařec dělá – jak je možné, že se ještě nezbláznil, když ho jeho nemoc pomalu rozežírá zaživa a jako nenasytná šelma z něj ukusuje kousek po kousku.

Jejich nemoc, opravil se v duchu. Otřásl se.

„Jak jsme daleko?“ nadhodil Robert, jemuž se ospalé plameny mezitím podařilo probudit a teď z nich sálalo příjemné teplo.

Vytáhl z brašny kus uzeného sýra a podal ho Mikulášovi, který ho vděčně přijal.

„Příští noc už strávíme v suchu a teple, bratře,“ odvětil s plnými ústy Mikuláš a při té představě pocítil záchvěv úlevy, ale zároveň i strachu. Vždyť to znamenalo, že se po dlouhých deseti letech setká s ní. Změnila se tak, jako se změnil on? „Pokud černý mnich včera mluvil pravdu, jsme sotva pět mil od modřanských vinic. A pak už zbývá na Zderaz jen několik hodin cesty, ani nemusíme nutit koně do klusu.“

„Sucho a teplo. To znamená horkou koupel,“ zasnul se bratr Robert a rychle doplnil: „Když Bůh dá.“

Mikuláš se rozespale pousmál. „A snad i dobré pivo. To křižovnické bylo proslulé už před lety, když jsem Prahu opouštěl.“

„Moc mě nepokoušej, chlapče.“ Robert se znechuceně zahleděl do měchu z kozí kůže a obrátil do sebe několik posledních kapek kyselého vína. Pak se s obtížemi zvedl. „Za dobré pivo bych třeba i zabíjel, samozřejmě jedině bezvěrce nebo kacíře.“

Nebylo by to poprvé, pomyslel si Mikuláš. Vyprostil se z přikrývek a opásal se. Cítil, jak ho v pochvě tíží meč – poslední z otcových darů, který ho provázel až do Svaté země a nyní zpět na cestě do rodných Čech.

„Vyrazíme,“ rozhodl Robert. „Jsem zvědavý, jestli je ta tvoje Praha tak úchvatná, jak jsi o tom celá léta básnil.“

„Co je to za ubohou vesnici?“ mávl bratr Robert rozčileně k siluetě, která se vynořila na obzoru.

Mikuláš se zamračil. „Sídlo mocného českého knížete. Nebo vlastně krále,“ opravil se vzápětí, ačkoli si nebyl úplně jistý.

Do Levanty k nim doputovaly zprávy o Přemyslových četných korunovacích, jenže ne všechny posvětil sám papež a v žádném případě je neuznávali oba soupeřící vládci Svaté říše římské. Naposledy v Ravenně se doslechl o tom, že Přemysl teď stojí na straně mladičkému Fridricha, „holobrádka z Apulie“ a vnuka velkého císaře Barbarossy. Od té doby ale klidně mohl několikrát

vystřídat stranu, vždyť se tím stal pověstným po celé křesťanské Evropě a šuškal se o tom dokonce i mezi Saracény.

„Prý mocného,“ zabručel si pod vousy Robert. „Takový hrádek si na jihu Itálie staví každý nuzný zeman.“

„Máme i kamenný most,“ namítl Mikuláš a ukázal na stavbu pojmenovanou po Přemyslově matce, královně Juditě Durynské.

„Panebože, chlapče, teď se budeš vychloubat nějakým mizerným mostem?“ Stařec se znechuceným výrazem ve tváři zavrtil hlavou. „Vždyť jsi viděl Konstantinopol! Hleděl jsi do kupole chrámu Boží Moudrosti, která ční skoro až Hospodinovi do nebes!“

Popravdě jsem hleděl spíš kolem sebe, pomyslel si Mikuláš. A díval se po drahých kamenech, které bych si mohl vyloupnout z nějaké mozaiky. Ani on ale nemohl popřít, že si při návratu do největšího města Českého království připadá poněkud rozčarovane. Narodil se na bílinském hradišti, uprostřed hlubokých pohraničních hvozdů, a každá cesta do Prahy mu v dětství připadala jako návštěva samotného středu civilizace. Po letech strávených ve Svaté zemi i v nesvatých končinách porobených řeckých kacířů však velkolepost starodávných měst pražských poněkud vybledla.

Na hlavní cestě vedoucí kolem řeky na pražské tržiště bylo čím dál živěji. Popohnali koně, aby předjeli kupecký vůz naplněný sudy s vínem, a minuli skupinku poutníků, která je počastovala nevrlymi pohledy. Zatímco v jiných částech křesťanského světa vzbuzovaly jejich bílé pláště zdobené smaragdovým křížem buď okázalou úctu, nebo naopak hrůzu, v Českých zemích jako by znamení řádu svatého Lazara takřka nikdo nepoznával. Jen čas od času minuli mnicha nebo preláta, který jim pokynul a požehnal jim znaméním kříže, přestože tak učinil z bezpečné vzdálenosti. Nikdo jiný neměl ani tušení, co se pod jejich plášti a obvazy skrývá.

Když se dostali na dohled ostrova zvaného Trávník, na kterém johanité pěstovali léčivé byliny, provoz zhoustl natolik, že museli sesednout z koně a prodírat se davem pěšmo. Sivák, kterého Mikuláš dostal v johanitské komendě v Kounicích, se vzpouzel

a lazarián jej sotva udržel na uzdě – na takové množství lidí, zvuků a pachů nemohl být z venkova zvyklý.

„Klid, Galahade,“ zašeptal mu do ucha Mikuláš a zakrýval hřebci oči, aby ho alespoň trochu utišil. „Už jsme blízko. Hej, kluku!“ křikl na ušmudlaného chlapce, který se prosmýkl kolem nich. „Kde najdeme špitál svatého Lazara?“

Hoch se za nimi otočil zrovna ve chvíli, kdy si bratr Robert urovnával obvazy, které nejen chránily jeho obličej před prachem, ale především zakrývaly jeho znetvořený nos. Zděšeně se mu rozšířily zorničky.

„Na co tak zíráš?“ okřikl stařec kluka. „Nikdy jsi neviděl člověka, kterému Saracén usekl nos?“

Hoch beze slov zavrtěl hlavou. Mikuláš se neubráníl úsměvu. Robert měl o ztrátě nosu pro každého přichystanou jinou dramatickou povídačku; přitom oba dobře věděli, že to bylo prostě jen vinou jejich obludné nemoci.

„Hledáme špitál svatého Lazara,“ připomněl nahlas.

Ještě jako dítě pobýval na téhle straně řeky opakovaně, doprovázel otce na cestě do nedalekého křižovnického kláštera Na Zderaze, který už před lety založil jeho dědeček Hrabiše – i on se tehdy jako nyní oni vracel ze Svaté země. Jenže za Mikulášova dětství ještě řád svatého Lazara v Praze nepůsobil, a tak se obával, že by se v klikatých zderazských uličkách snadno ztratil. Proto bylo potřeba najít si průvodce.

Když se chlapec neměl k odpovědi, Mikuláš od opasku vytáhl kožený váček a vyndal z něj pražský groš teoreticky vyrobený ze stříbra, ale s tak nízkým obsahem drahého kovu, že neměl skoro žádnou hodnotu. Držel ho před sebou v natažené ruce, dokud se hoch opatrně neodhodlal si minci vzít. Potom přikývl a lehce se uklonil.

„Pojďte za mnou, vzácní pánové,“ zahuhlal potichu a sklopenýma očima nepřestával pomrkávat po bratru Robertovi, který se opět patřičně zahalil.

Zapluli mezi domy v nedlážděné ulici, po nedávném dešti plné bláta smíšeného s obsahem vylitých nočníků. Honosné kamenné domy obehnané vysokou zdí a ubohé dřevěné chatrče

se střídaly bez ladu a skladu. Kolem některých bujela zeleň, jiné obklopovalo různé harampádí. Počet lidí mimo hlavní cestu výrazně poklesl – potkávali hlavně řemeslníky, vyhlížející ze dveří svých obchůdků nové zákazníky; z větší vzdálenosti se linulo pokřikování dětí, které si hrály na ulici.

Pak se náhle rozezněly zvony a ve stejnou chvíli Mikuláš na rohu ulice spatřil kostelní věž. Nebyla příliš vysoká, ale svou mohutností připomínala pevnost, a čerstvá bílá omítka dávala tušit, že tu nestojí dlouho. Na věž navazovala dosud rozestavěná kostelní loď a podlouhlá zděná stavba se dvorem, stájemí a malou zahrádkou. Mikuláš si všiml, že skromný chrám obklopují hroby, některé z nich čerstvě vykopané.

„Tak jste tady,“ oznámil chlapec. Zarazil se jen několik kroků od věže a nervózně těkal očima mezi oběma muži a komplexem staveb, od kterého se na sebe jinak dost natěsnané ostatní domy držely v bezpečné vzdálenosti. „Dál už s vaším dovolením nejdu.“

„Čeho se tak bojíš, kluku?“ ušklíbl se Robert. „Myslíš si, že ti malomocní ukousnou hlavu?“

Chlapec se otrásl a chystal se vzít nohy za ramena, ale Mikuláš ho zvednutou rukou zarazil. „Ještě okamžik. Jak se jmenuješ a kde tě mám hledat? Kdybych zase někdy potřeboval tvoje služby průvodce.“ A hlavně poslíčka, dodal v duchu a jen obtížně zapudil vzpomínku na tvář ženy, kterou kdysi v Praze zanechal. Zacinkal váčkem, aby svým slovům dodal patřičnou váhu.

„Jsem Ješek, syn koželuha Haška z Podskalí.“

„Těší mě, Ješku. Já jsem Bohuslav Mikuláš, syn Slavka z Bíliny. Hádám, že se zase brzy uvidíme.“

Mikuláš znovu zabušil na bránu špitálu. Už několik dlouhých okamžiků čekali, až je někdo přijme nebo si jich alespoň všimne. Marně. Okolí kostela i lazaretu bylo naprosto opuštěné a působilo poněkud zanedbaně – zahrádku na první pohled dlouho nikdo nevyplel a po jejích zdech se plazily popínavé rostliny.

Konečně uslyšel kroky. Brána se pootevřela a Mikuláš ve škvíře spatřil podezřívavé hnědé oko. „Co chcete?“ obořil se na ně hlas lámanou latinou se silným německým přízvukem.

„Co chceme?“ vydechl bratr Robert nevěřící. „Jsme rytíři svatého Lazara, člověče! Přicházíme až ze Svaté země. Copak jste o naší pouti už dávno nedostali zprávu?“ Se znechuceným výrazem kývl hlavou k neupravené zahradě. „Vypadá to, že se o svoje svěřené pozemky moc nestaráte.“

Těžké dřevěné dveře se rozevřely dokořán a Mikuláš konečně spatřil strážce brány. Přestože sám nebyl žádný trpaslík, tenhle muž s kudrnatými světlými vlasy a dobře zastřiženým voussem byl přinejmenším o hlavu vyšší. Mikuláš si všiml, že má na prsou kříž, ale nebyl to smaragdový kříž lazariánů. Bílá barva na černém poli značila, že přísluší k řádu johanitů.

„Omlouvám se, bratři.“ Ve strážcově tváři byla patrná úleva. „Jak vidíte, nejsem jeden z vás a nikdo mi nedal vědět o tom, že by k nám měla v nejbližší době zavítat taková vzácná návštěva. Spíš jsme očekávali nějaké rozčilené *Prager*.“ Nervózně se rozhlédl. „Počkáte ještě chvíli? Požádám komtura Dětleba, aby poslal někoho, kdo se vám postará o koně. A zjistím, jestli vás můžu vzít dovnitř. Zrovna totiž probíhá kapitula.“

Robert otevřel ústa, aby něco namítl, ale nestihl to a brána se před nimi znovu uzavřela. Oba muži si vyměnili zmatené pohledy.

„Co dělá johanita mezi malomocnými?“ vyslovil Mikuláš nahlas to, nad čím oba přemýšleli od chvíle, kdy spatřili strážcův bílý kříž. Rytíři svatého Jana i templáři se jejich příbytkům zpravidla vyhýbali – ovšemže jen do té doby, než se sami nakazili řeckou *elefantíázou* a podle řádových regulí jim nezbyvalo než vyhledat neveselou společnost lazariánů.

Bratr Robert se jen nevrle ušklíbl a pokrčil rameny. Přestože by to nikdy nepřiznal, bylo na něm znát, že i jeho dlouhé měsíce v sedle unavily. A jak Mikuláš sám věděl, není nic horšího než octnout se na dosah teplé postele a koupele, a přesto muset dál čekat.

Když se brána znovu otevřela, vedle johanity stál mladík s tváří pokrytou vředy. Na sobě měl prostý bílý hábit bez znamení, který zpravidla nosili jejich malomocní pacienti.

„Předvorec vám vezme koně do stájí,“ oznámil rytíř svatého Jana. „Vy mě prosím následujte. Podle komtura se můžete připojit ke kapitule.“

„To je opravdová pocta,“ zamumlal Robert, který bezpochyby doufal, že se pravidelnému rokování všech obyvatel lazaretu vyhnou. Obvykle se na takových setkáních řešily nesnesitelně praktické věci jako přiděly jídla a pití nebo porušování pravidel.

Johanita je mlčky vedl temnou chodbou do nitra zařízení. Ve vzduchu se vznášela vůně bylinek, kadidla a myrhy, kterými lazariáni pravidelně vykuřovali společné prostory – řádoví předáci tvrdili, že mají léčivé účinky, ačkoliv Mikulášovi se z nich hlavně točila hlava.

„Co se tu děje?“ zeptal se, a přestože mluvil tiše, jeho hlas se rozezněl celou chodbou. „Není zvykem, aby –“

„Váš komtur požádal náš řád o pomoc, bratře,“ skočil mu do řeči johanita. „Vaše pražská komenda není právě početná, rytířů je pomálu a těžko by vás dokázali bránit před napadením.“

„Napadením?“ vydechl Mikuláš překvapeně. „Proč by někdo napadal nemocné a naše bratry, kteří se o ně starají? A kteří bránili chrám Božího hrobu v Jeruzalémě a umírali za spásu křesťanských duší?“

Odpovědi na své otázky už se nedočkal. Vešli do kapitulní síně, kde právě probíhala vzrušená debata.

„Je to lenoch a lhář, otče!“ mával rukama shrbený mužík s hustým šedým vousem. „Vymlouvá se na to, jak strašně trpí, aby se nemusel postit nebo plnit svoje povinnosti. Ale jakmile nastane čas uložit se ke spánku, bezbožně popíjí a hraje v kostky s ostatními bratry, které nebudu jmenovat.“ S výhrůžným pohledem se rozhlédl kolem sebe. „Zatím.“

Mužík se usadil na dřevěnou lavici vedle dalších účastníků kapituly. Bylo jich jedenáct. Šeptem mezi sebou rozmlouvali, ale neodvážili se promluvit nahlas a čekali, až jim pokyne

komtur. Ten seděl na vyvýšeném místě, oděný v řádové tunice a zachumláný do bílého pláště s kožešinovým lemováním. Podle Mikulášova odhadu mu mohlo být kolem padesátky a jeho nemoc již očividně značně pokročila – tvář měl pokroucenou, jedno z očí na první pohled slepé. Zbývající oko se otočilo k nově příchozím.

„Vítejte, bratři,“ pozdravil je hlasem, který zněl navzdory chatrnému zevnějšku stále pevně. Je to hlas velitele, pomyslel si Mikuláš. „Posaďte se, než vyřešíme záležitosti naší komunity.“ Znovu se obrátil směrem k ostatním. „Co řekneš na svou obranu, bratře Heřmane?“

Oslovený se narovnal a při vstávání sykl bolestí, přestože nemoc u něj o sobě na rozdíl od většiny ostatních nedávala vědět už na první pohled. Byl to možná čtyřicetiletý, dobře stavěný muž s divokým vousem, jenž skoro zakrýval jeho velké rty. „Otče Dětlebe,“ zamumlal tiše a v jeho tmavých očích se objevil prosebný výraz. „Dobře víš, že na mě má bratr Matyáš dlouho spadeno. Netuším, co jsem mu kdy provedl, ale nejradši by mě udřel k smrti. Kůže mě přitom pálí jako ďas, sotva se hnu z postele.“

„Když jde o chlast, klidně se vykradeš nejen z postele, ale i ven na ulici!“ ozval se druhý muž.

„Ticho!“ umlčel ho komtur. „To je nesmírně vážné obvinění. Pokud chce někdo zůstat v našem špitálu, nesmí ho bez mého výslovného svolení opouštět. Sestro Drahomíro, znáš naši komunitu jako nikdo jiný. Je možné, že by se bratr Heřman dopustil tak závažného přečinu?“

Všechny pohledy se stočily k jediné ženě v místnosti, která byla stejně jako ostatní oblečená v bílém hábitu. Vlasy jí zahaloval bílý šátek. Přestože její jemnou tvář brázdilo sotva několik vrásek a byla drobného vzrůstu, Mikuláš si všiml, že na ni ostatní přítomní hledí s respektem, a Heřman dokonce s jen těžko skrývaným strachem.

Drahomíra se mu s letným úsměvem podívala do očí. „Nic takového mi není známo, otče komture,“ prohlásila pevným

hlasem. „Ale jak mi bratr Heřman sám svěřil, v posledních dnech se jeho stav neustále zlepšuje. Brzy proto bude schopen vrátit se k plnění svých povinností. Je to tak, Heřmane?“

„Jistě, sestro,“ zachroptěl obviněný muž.

„Výborně,“ uzavřel celou záležitost komtur. „Pokud tedy nemá nikdo jiný námitky nebo další spory k řešení, poprosil bych naše ctěné hosty, aby nám přednesli účel své návštěvy.“

Mikuláš se otočil k Robertovi, který měl jako starší člen řádu v podobných věcech přednost. Druhý lazarián ale jen otráveně mávl rukou. Napřímil se tedy sám.

„Vážený otče komture, milí bratři, milá sestro,“ začal ceremoniálně, zatímco si rozmýšlel, co přesně říct. Velmistr v Akkonu je sice vybavil zapečetěným dopisem, jenže ten byl určený výhradně českému králi. „Jsem Bohuslav z Bíliny, řádovým jménem Mikuláš. Spolu s bratrem Robertem z Tarenta přicházíme ze Svaté země, která se znovu ocitla ve smrtelném nebezpečí. Safadin, bratr strašlivého sultána Saladina, opět sjednotil Sýrii a Egypt a chystá se nám zasadit smrtelnou ránu. Jeruzalémským královstvím přitom po smrti královny Marie zmítá soupeření jejího manžela Jana a nevlastního bratra, barona z Ibelinu.“

„Zkrať to,“ zavrčel Robert.

„Přinášíme poselství pro českého krále Přemysla, aby se u papeže a císaře přimluvil za novou křížovou výpravu.“

„U kterého císaře?“ hlesl posměšným tónem Heřman. Drahomíra ho jediným pohledem umlčela.

„Aby přispěl na obranu našich bratří a sester v Jeruzalémském království. Aby poslal muže, zbraně a cokoli, co jen může postrádat, pokud se sám nerozhodne přijmout kříž.“

Komtur mu pahýlem ruky naznačil, aby se posadil. „Děkuji vám, bratři. To je nesmírně důležitá zpráva a snad ji Jeho Veličenstvo bude moci vyslechnout. Přestože se momentálně potýká s jistými... nepřijemnostmi.“

„Pokud jde o válku dvou císařů, jsme si toho samozřejmě vědomi,“ opáčil Mikuláš. „Prošli jsme částmi Říše, ve kterých nezůstal kámen na kameni.“

„To bohužel není jediný problém,“ povzdechl si komtur. „Krále Přemysla se před pár dny někdo pokusil zavraždit. Je tedy možné, že budete na přijetí čekat dost dlouho.“

Bratr Robert pokrčil rameny a ani Mikulášovi nepřipadala představa delšího času stráveného v Praze nepřijemná. Vždyť tu byly záležitosti, které potřeboval vyřešit – a dovedl si představit, že nezaberou málo času.

Usmál se.

„Samozřejmě vyčkáme tak dlouho, jak bude potřeba, otče komture. Můžeme do té doby počítat s vaším pohostinstvím?“

„Jistě, jistě,“ přikývl Dětleb. „Další pár rukou, který se umí ohánět mečem, nám v současné situaci přijde k užítku. Už jste se setkali s naším johanitským bratrem Konrádem. Jeho řád ho k nám na nějaký čas vyslal, aby nám vypomohl s ochranou lazaretu. Jak sami vidíte, není tu mnoho rytířů, kteří by byli k takovému úkolu způsobilí.“

Mikuláš se rozhlédl. Vlastně neviděl ani jediného rytíře, s výjimkou komtura, který byl sotva schopný sedět, natožpak aby se někomu postavil se zbraní v ruce. Nikdo jiný na sobě ani neměl symbol smaragdového kříže, což znamenalo, že jsou pacienti, nikoli řádovými bratry. Pražská komenda byla ještě menší a bezbrannější, než si představoval. Možná by jeho nadřízení nenamítali, kdyby setrval o něco déle, než potrvá jejich královská mise – samozřejmě čistě z důvodu bezpečnosti jejich pacientů.

„Je nějaký důvod, proč se obáváte nebezpečí?“ nadhodil s předstíraným nezájmem.

Komtur otevřel ústa a na okamžik se zdálo, že mu odpoví. Pak zavrtěl hlavou. „Na takové diskuse bude času dost,“ uzavřel. „Teď si musíte odpočinout. Po tak dlouhé cestě jste jistě hladoví a vyčerpaní.“

„A žíznilí,“ dodal sotva neslyšně bratr Robert.

„Tomu říkám završení dlouhé cesty,“ pochvaloval si Robert.

Dostali přidělenou vlastní komnatu s velkým slaměným lůžkem, na které by se vešli možná i čtyři dospělí muži. A to nebylo všechno. Robert seděl v kádi s horkou vodou, jež mu sahala až ke krku. V jedné ruce držel pohár mělnického vína, ve druhé šťavnatě vyhlížející broskev. Mikuláš mu záviděl, ale nechťel pohostinnosti pražské komendy zneužívat až příliš. Další kád si tedy nevyžádal a smířil se s tím, že se vykoupeá po svém starém druhovi, až mu voda trochu vychladne.

Ostatně jsem se za poslední týdny myl v mnohem studenější vodě, pomyslel si a otrásl se při vzpomínce na ledové říčky a vodopády při přechodu Alp.

Vínem ovšem pohrdnout nedokázal, a tak seděl na lůžku, popíjel a přemýšlel nad tím, kdy nastane správná příležitost, aby se na pár hodin nepozorovaně vytratil.

Z myšlenek protkaných vzpomínkami na dobu, kdy přijal svůj první kříž – ještě ne ten smaragdový –, ho vyrušilo zaklepaní.

„Jen pojď dovnitř, už začíná stydnout!“ zahulákal Robert v domnění, že je to některý z pacientů lazaretu s čerstvým džberem vařící vody. Do komnaty ale vstoupil někdo úplně jiný: krátkovlasá Drahomíra, která předtím tak umně vyřešila spor dvou pacientů.

„Přišla jsem vás prohlédnout,“ prohlásila bez pozdravu a ostatně i bez úsměvu. Zavřela za sebou. Mikuláš si všiml, že má u pasu připnutou malou koženou brašnu.

Robert se zamračil. „Na mně není co si prohlížet, *cara mia*.“

„Jak jistě chápeš, mluvím o stavu vaší nemoci,“ opáčila, aniž se jí ve tváři pohnul jediný sval.

„Myslíš, že přijdeš na něco, na co jsem po letech života s touhle mrchou sám nepřišel? Dost možná je starší než ty.“

„No tak, Roberte,“ povzdechl si Mikuláš. „Jako bys nevěděl, že taková jsou pravidla.“ Každé leprosárium, ať už ho spravovali lazariáni, nebo někdo jiný, zpravidla vyžadovalo, aby nový pacient nebo nakažený host prošel vstupní prohlídkou.

„Jen si posluž.“

Starý rytíř se vztyčil v kádi a Mikuláš odvrátil zrak. Dodnes se mu z pohledu na jejich těla dělalo nevolno – zvláště pak u pokročilejší fáze, to vždycky takřka na vlastní kůži cítil, co ho čeká. Vyvolávalo to v něm zoufalství i hněv, ale zároveň věděl, že si své utrpení zaslouží. Ještě se může stát zázrak, prolétlo mu hlavou. Nebylo by to poprvé. Kdyby napravil své zločiny...

Koutkem oka si povšiml, že ve tváři sestry Drahomíry není ani stopa po odporu nebo strachu. Působila jako zkušený profesionál.

Nedokázal odolat otázce, která se mu kradla na mysl. „Co jsi dělala předtím? Než ses –“

„Než jsem se ocitla tady?“ dokončila Drahomíra. Prohlížela si každíčký kousek Robertovy kůže, zdravé i nemocné, a od své pečlivé práce ani nevzhledla. „Měla jsem manžela. Syna. Pořád ještě mám syna,“ opravila se. „Občas mě tady navštěvuje.“

„A manžel?“ ozval se Robert. „Utekl, když se to dozvěděl?“

„Ne, skončil tady jako první.“ Pokrčila rameny. „Zemřel před rokem, právě na Velký pátek.“

Bratr Robert se pokřižoval. „Ať je mu země lehká,“ zahuhlal. „Kde se nakazil? V Levantě?“

„V Salernu.“ Přesunula se k Mikulášovi. Proti své vůli se svlékl a dovolil jí sundat mu obvazy, přestože nebyl zvyklý na to, aby ho prohlížela žena. Vlastně nebyl od chvíle, kdy se dozvěděl o své nemoci, skoro vůbec zvyklý na ženskou přítomnost. Jeho blízkost by ostatně mohly vyhledávat jen takové ženy, které zešilely. Když se ho dotkly její prsty, zhluboka se nadechl a cítil, jak mu mimoděk naskakuje husí kůže.

„Dost už o mně,“ prohlásila Drahomíra. „Vy máte určité mnohem zajímavější příběhy. Jaká byla cesta?“

„Strašná a ještě horší,“ zavrčel Robert. „Na moři z Akkonu jedna bouře za druhou, podařilo se nám to přežít jen s Boží pomocí. A při přechodu přes Alpy nás zastihla sněhová vánice. Sníh, v červenci! Svět se opravdu zbláznil. Počasí je nevyzpytatelnější než kdy dřív, ani bych se nedivil, kdyby to značilo blížící se příchod soudného dne.“

Drahomíra se konečně pousmála. „V jednom alpském průsmyku jsme kdysi s manželem málem umrzli.“ Dokončila pro-

hlídku, vstala a podívala se Mikulášovi do očí. „Jak moc špatné to je?“ zeptala se ho.

Pokrčil rameny. „Jak kdy. Většinou necítím velkou bolest, spíš svědění. Někdy je tak nesnesitelné, že si rány rozškrábu do krve. Jsou noci, kdy skoro nedokážu usnout.“

Žena zvědavě přimhouřila oči. „To je zajímavé,“ připustila. „S tvým dovolením bych zkusila mast z kořene proskurníku, mohl by ti trochu ulevit. A na spaní bych ti večer uvařila odvar, který mě naučily jeptišky v Subiacu.“

„Jestli si myslíš, že to pomůže,“ přisvědčil Mikuláš. Drahomíra nebyla první, kdo přišel s nápadem, jak zmírnit příznaky jeho nemoci. Ale obvykle polevily jen na krátkou dobu a posléze se vrátily s ještě větší silou.

„Ano, opravdu si to myslím,“ ujistila ho žena zamyšleně. „A co ty, bratře Roberte?“ oslovila druhého rytíře, který se mezitím usadil zpátky do kádě. „Jak se cítíš?“

„Jako živá mrtvola,“ zahučel Robert a Mikuláš věděl, že nepřehání. „Nemusíš se namáhat, má drahá, mně už pomůže jenom Bůh.“

„Možná,“ připustila. „Ale pravidelné koupele ti určitě neuškodí. Neměl by ses ve svém věku vydávat na tak dlouhé cesty. Potřebuješ mít čerstvé obvazy, čistou pramenitou vodu, zdravou a vyrovnanou stravu a hodně tekutin –“

„No tak ještě že jsi tady, sestro,“ přerušil ji Robert. „Dost mi totiž vyschlo v krku. Přineseš mi další číši vína?“

„Přirozeně.“ Drahomíra naznačila hlavou úklonu a vydala se ke dveřím.

„Počkej ještě chvíli,“ zadržel ji Mikuláš. „Co se tady děje? Čeho se všichni tak bojí, že jste museli u johanitů žádat o ochranu?“

Žena se na okamžik zamyslela, než se odhodlala k odpovědi. „Lidí trpících naší nemocí je v Českém království pořád málo,“ začala opatrně. „Dokonce i tady v Praze, jak jsi sám viděl. Zdraví obyvatelé z nás mají strach. A připisují nám různé... činy.“

„Jako třeba co?“ ozval se Robert z kádě.

„Jako třeba zmizení dítěte. Minulý týden se někam ztratil syn respektovaného měšťana, písaře, který teď obviňuje z únosu

malomocné, protože chlapec zmizel nedaleko našeho sídla. Šíří mezi lidmi dohady, nezdravé a nebezpečné klevety, že za to nese odpovědnost někdo z nás.“

Robert si poklepal na čelo. „A proč by to asi nějaký nebožák nakažený leprou dělal? Máme vlastních starostí dost.“

„No tak, bratře, pobýval jsi ve Svaté zemi a jsi zcestovalý. Musel jsi slyšet, co někteří řeční a římstí lékaři doporučovali k léčbě elefantíazy. A co se občas objeví v anonymních pojednáních a magických spisech. Ti méně pomatení doporučují koupel v psí nebo jehněčí krvi. A ti opravdu pomatení...“

„V krvi nevinného dítěte,“ doplnil Mikuláš a pomyslel si, že pokud se právě tohle rozneslo mezi obyvateli Prahy, snad ani nemohli přijet v horší dobu.

Drahomíra oběma mužům přinesla další slíbený džbán až po okraj naplněný mělnickým vínem a Mikulášovi dala do ruky dřevěnou nádobku s masťou z kořene proskurníku, kterou měl každé ráno a večer nanášet v tenké vrstvě na postižená místa. Zařídila také, že Předvorec přitáhl z kuchyně další džber plný vařící vody, takže se konečně vykoupal i Mikuláš.

Bylo mu vředy posetého mladíka trochu líto – zdálo se, že ho v komendě využívají prakticky na všechnu náročnější fyzickou práci. Napadlo ho, že je to s největší pravděpodobností jeho nutným původem. Stát se pacientem lazaretu pečujícího o malomocné nebyla levná záležitost, zpravidla bylo nutné za tímto účelem řádu odevzdat veškerý majetek nebo alespoň cennosti. Pokud byl však nakažený bez prostředků a v nemoci utrápeném těle mu zbývalo dost sil, mohl se vykoupit právě tvrdou prací a službou ostatním. Od nejzámožnějších pacientů se toho naopak mnoho neočekávalo, ačkoli i oni museli nějak symbolicky přiložit ruku k úspěšnému chodu komunity. I mezi nebožáky odsouzenými na okraj křesťanské společnosti zkrátka existovala přísná hierarchie, která se podobala Bohem nastavenému řádu věcí ve světě za vysokými zdmi leprosária.